

OSNOVNA ŠOLA PP	
-----------------	--

UČNI NAČRT

**za izbirni predmet
za učence z nižjim izobrazbenim standardom
(za OŠPP)**

Kmetijstvo

Kmetijska dela

7. razred: 35 ur

Sodobno kmetijstvo

8. in 9. razred: 32 ur

Pripravili:

dr. Branko Kramberger, Fakulteta za kmetijstvo Maribor

dr. Božidar Krajnčič, Fakulteta za kmetijstvo Maribor

Igor Lipovšek, Zavod RS za šolstvo

Lektorirala: Marjana Lenasi

Prilagodila za OŠ nižjim izobrazbenim standardom: Slava Donko

Sprejeto na..... seji Strokovnega sveta za splošno izobraževanje, dne.....2003.

Kazalo:

Vsebina

Stran

1.Opredelitev **predmeta**

4

2.Splošni cilji **predmeta**

4

3.Operativni cilji **predmeta**

5

4.Specialnodidaktična **priporočila**

8

5.Temeljni in minimalni standardi znanja

10

6.Priloga

13

I.Predlog znanj, ki jih morajo imeti izvajalci učnega načrta

13

II.Učbeniki in literatura za učitelja

13

1. Opredelitev predmeta

Izbirni predmet kmetijstva je sestavljen iz dveh predmetov: kmetijska dela in sodobno kmetijstvo. V predmetniku devetletne osnovne šole se izvaja v sedmem, osmem in devetem razredu v obsegu ene ure tedensko, oziroma 35 ur letno (v devetletnem razredu 32 ur). Učenci izberejo predmet kmetijska dela v 7. razredu, sodobno kmetijstvo pa v 8. in 9. razredu.

Namen predmeta je spoznavanje kmetijstva kot gospodarsko panogo, ki je izpostavljena dinamičnim spremembam. Poleg tega vzgaja in razvija pozitiven način sprejemanja kmetijstva z utrjevanjem zavesti o široki vlogi te dejavnosti v slovenskem prostoru.

Ob tem učencu omogoča spoznanje osnov kmetijske pridelave. Poseben pomen imata izobraževanje učencev za pridelavo zdrave hrane ob sočasnem varovanju okolja in usposabljanje za varovanje pred kmetijskimi nezgodami in nesrečami in ukrepanju ob le-teh.

Predmet razvija praktične spretnosti ter veščine in dejavnosti na polju, vrtu, sadovnjaku, travniku, vinogradu, gozdu, čebelnjaku in podobno in zbuja pri učencih interes za poznejši poklic.

2. Splošni cilji

Učenci:

- ☞ spoznavajo in pridobivajo spretnosti in veščine za delo na kmetiji;
- ☞ seznanjajo se s kmečkimi običaji;
- ☞ spoznavajo kmetijske rastline in živali, okrasne rastline;
- ☞ uporabljajo znanja pridobljena v domačem okolju;
- ☞ spoznavajo pomen pridelovanja zdrave prehrane;
- ☞ spoznavajo pomen kmeta in kmetijstva za našo deželo;

- ☉spoznavajo pomen urejenosti kmetij in ohranjanja starih običajev, kulinarike, značilnih za določeno okolje in urejenosti vasi kot celote.

3. Operativni cilji predmeta

Kmetijska dela – 7. razred

<i>Operativni cilji</i>	<i>Predlagane vsebine</i>	<i>Pojmi</i>	<i>Specialnodidaktična priporočila</i>	<i>Medpredmetne povezave</i>
<i>Učenci:</i>				
☉Spoznavajo pomen pridelovanja hrane za ljudi	Pridelovanje prehrane	Kmet, njiva, vrt, travnik, sadovnjak, gozd, vinograd	Na šolskem vrtu pospravijo zelenjavo in jo ustrezno shranijo, vrt pa pripravijo za zimo	Slovenščina, geografija, naravoslovje
☉Spoznavajo kmetijske dejavnosti v domačem kraju	Kmetijstvo v domačem kraju	Tabela, razvrščanje, razlaga	Terensko delo, tabelarični diagram	Geografija, matematika
☉Spoznavajo zelenjavo, ki raste na vrtu in postopek vlaganja zelenjave za zimo	Priprava ozimnice	Steklenice, pokrovka, klet	Vložijo v steklenice zelenjavo in pripravijo ozimnico	Naravoslovje, gospodinjstvo
☉Spoznavajo pomen pridobivanja hrane za ljudi in živali	Pridelovanje pšenice, krompirja, koruze	Polje, jedilni in semenski krompir, navadna in silažna koruza	Terensko delo na polju in na kmetiji, spletnje predpražnikov in cekarjev, pobiranje in sortiranje krompirja	Naravoslovje
☉Spoznavajo domače živali, njihove značilnosti in koristi za človeka	Krava, prašič, kokoš, pes, muca	Pes čuvaj	Ogled kmetije, praktično delo v hlevu	Naravoslovje, delovna vzgoja
☉Spoznavajo običaje, ki so spremljali kmečka opravila na lokalnem območju v preteklosti, njihov pomen in značilnosti	Stari kmečki običaji	Koline, bujta repa, gostovanje, puzvačin, koruznjak	Učenci si ogledajo ogrinjalo pozvačina; na kmetijah zberejo recept za bujto repo; ogledajo si koruznjak	Zgodovina, etnologija

Sodobno kmetijstvo - 8. razred

<i>Operativni cilji</i>	<i>Predlagane vsebine</i>	<i>Pojmi</i>	<i>Specialnodidaktična priporočila</i>	<i>Medpredmetne povezave</i>
Učenci:				
<p>⑩ Spoznavajo osnove kmetijske dejavnosti in njihove značilnosti</p>	Kmetijske dejavnosti	Kmetijstvo, poljedelstvo, živinoreja, sadjarstvo, vinogradništvo	<p>V krajevni kmetijski zadrugi pridobivajo podatke o posamezni panogi v svojem kraju.</p> <p>Naredijo tabelarni prikaz</p>	Naravoslovje, družboslovje, matematika
<p>⑩ Spoznavajo lokalno poimenovanje in namen orodij in možnosti za njihovo zavarovanje</p> <p>⑩ Ugotavljajo pomen varovanja materialne kulture naroda</p>	Kmečka orodja iz preteklosti	Mlatilnica, bint, dreter, stopa, lopar, barklje, jarem	Zbiranje rekvizitov, slik, priprav slikovnega plakata ali razstavo konkretnih predmetov	Etnologija, naravoslovje
⑩ Spoznavajo okrasne rastline, način vzgajanja in nege le-teh	Okrasne rastline	Materialna korist	<p>Delo na šolskem vrtu in okolici šole.</p> <p>Učenci obišejo vrtnarijo</p>	Geografija, naravoslovje
⑩ Spoznavajo značilne spremembe opravil v kmetijstvu	Značilnosti kmečkih opravil	Ročna opravila, strojna opravila	<p>Delo v šolskem vrtu in razgovori s kmeti;</p> <p>praktično delo na kmetiji;</p> <p>lahko tudi ogled kmetijskega kombinata</p>	Državljska vzgoja in etika
⑩ Spoznavajo družinsko kmetijo in njene značilnosti	Družinska kmetija	Družinska kmetija	Ogled družinske kmetije	Zemljepis, naravoslovje
<p>⑩ Spoznavajo kmetijske stroje, njihov namen, poimenovanje</p> <p>⑩ Spoznavajo nevarnosti pri delu s stroji</p>	Kmetijski stroji	Gospodarnost, vzdrževanje, specialni stroji	V praksi, pod nadzorom: spoznavajo stroje in orodja ter se v skladu z varnostnimi merili tudi lotijo dela z njimi	Tehnologija, fizika

Kmetijsko gospodarstvo - 9. razred

<i>Operativni cilji</i>	<i>Predlagane vsebine</i>	<i>Pojmi</i>	<i>Specialnodidaktična priporočila</i>	<i>Medpredmetne povezave</i>
Učenci:				
⑩ Spoznavajo pomen urejenega in poseljenega podeželja za državo	Pomen urejenega in poseljenega podeželja	Strateški vidik, okoljski vidik	Ogled diafilma	Geografija, zgodovina
⑩ Spoznavajo pomen gozda za kmetijo	Pomen gozda za kmetijstvo	Varovalni gozd, pogozdovanje	Učenci na terenu spoznajo drevesne vrste; v danih okoljih se lahko vključijo v delo na terenu; razgovor z gozdarjem	Geografija, naravoslovje
⑩ Spoznavajo najpogostejše vzroke in posledice delovnih nezgod v kmetijstvu ⑩ Analizirajo oblike samozaščite ⑩ Učijo se nuditi prvo pomoč	Varno delo na kmetiji	Poškodbe, zastrupitve	Zbirajo podatke o nesrečah v lastnem okolju in se pogovorijo o njih; spremljajo časopisne vesti; izdelajo plakate o nesrečah	Biologija, geografija, slovenščina
⑩ Spoznavajo možnosti dodatnega zaslужka na kmetiji	Dopolnilne dejavnosti na kmetijah	Tržna niša	Ogled dela posameznih mojstric; organizacija šolskega sejma s prodajo izdelkov domače obrti, ki jih napravijo učenci sami	Geografija, gospodinjstvo
⑩ Spoznavajo organizacije in službe, ki povezujejo dejavnosti v kmetijstvu, ali pa za kmetijo skrbijo	Kmetijske organizacije in službe	Zadruga, kmetijsko svetovalna služba	Dejavnost je treba predstaviti na učencu razumljiv način	Državlјanska vzgoja in etika
⑩ Spoznavajo industrijske rastline	Industrijske rastline	Oljčnice, lan, konoplja	Ogled predelave bučnega semena; predelava sladkorne pese	Geografija, okoljska vzgoja

4. Specialnodidaktična priporočila

Učitelj naj čim več pouka vpne v življenjsko in delovno okolje učencev z nižjim izobrazbenim standardom. Praktične dejavnosti naj prilagodi letnim časom. Načrtovanje pouka naj prilagodi interesom in sposobnostim učencev. Od didaktičnih pristopov priporočamo:

- ⑩ dobro vodene in usmerjene pogovore, katerih cilj je razvijati sposobnosti učencev;
- ⑩ terensko delo;

- ⊗vaje na šolskih vrtovih, sadovnjakih, vinogradih, čebelnjakih oziroma gostovanja na le-teh;
- ⊗obdelovanje šolskega vrta, občasno delo v vinogradu ali gozdu;
- ⊗projektno učno delo, ki naj vsebuje vse faze: od ideje, zasnove, zaključka in predstavitve okolju;
- ⊗igra vlog (na primer: direktor zadruga – kmet).

Učitelj mora ugotoviti predznanje učencev in nanje nasloniti pouk. Upoštevati mora različnost materialnih, socialnih in intelektualnih okolij, iz katerih prihajajo učenci. Zato je pomembno, da te različnosti ne stigmatizira, ampak jo tolerantno in ustvarjalno vpne v pouk.

Ob začetku šolskega leta učitelj dopolni in specializira vsebine predmeta. Zato ni navedeno, koliko ur naj posamezna vsebinska enota obsega. Primeri naj bodo iz šolskega okolja. Učitelj naj upošteva lokalne danosti: v vinogradniških območjih bo več vinogradništva, v živinorejskih več živinoreje, če ima šola čebelnjak, naj se bolj orientira na čebelarstvo, v pašnih okoljih več o paši in pripravi pašnikov.

Pouk naj poteka tudi na zglednih kmetijah, kjer učenci, po predhodni pripravi v šoli, v praksi spoznavajo kmetijske dejavnosti. Zelo priporočljivo je obdelovanje šolskega vrta, šolskega sadovnjaka ali parka, kjer učenci gojijo ali pomagajo gojiti rastline in obenem spoznavajo sadove lastnega dela, načrtovanj in predvidevanj. O kmetijstvu se lahko organizirajo šolske razstave – npr. “naj pridelki”, “kmetijske rastline”, “pridelovanje zdrave hrane”, “kmetijstvo in okolje”, “zgodovina kmetijstva v domačem kraju”... V sodelovanju z lokalno skupnostjo se lahko organizirajo tekmovanja, kjer se npr. Ocenjuje najlepše urejena kmetija.

Za popestritev pouka lahko v šolo povabimo mojstra domače obrti, ki svoje spretnosti pokaže učencem – npr. Pletenje košar, lončarstvo, izdelava suhe robe, izdelovanje čipk,...; ali ga učenci obišejo na domu. Prav tako je mogoče v šolo povabiti predstavnike Kmetijske svetovalne službe, kmetijskih zadrug, kmetijskih strojnih krožkov, kmetijskih šol,... ki bodo učencem predstavili svoje delo.

Lahko tudi pripravimo skupni projekt s sosednjimi šolami.

Zaradi lažje izvedbe praktičnega dela priporočamo v urniku blok.ure.

Izbirni predmet kmetijstvo je v osnovi interdisciplinaren in aplikativen (uporaben). Vsebine se navezujejo in povezujejo z ostalimi predmeti. Učitelj naj to upošteva in poskuša znanja iz ostalih predmetov povezovati in vključevati v predmet kmetijstvo. Pri tem naj upošteva lokalno in regionalno specifičnost predmeta. Izvedbena vsebina predmeta bo npr. v Pomurju drugačna, kot na Gorejnjskem, Primorskem, Dolenjskem ali Štajerskem, čeprav so osnovne smernice in cilji enaki. Temeljni in minimalni standardi znanj namreč omogočajo doseganje ciljev na različne načine; z različnimi vsebinami.

Šola mora nuditi vsaj eno od možnosti za praktično delo (sadoxnjak, vrt, njivo, vinograd, čebelnjak ali podobno). Ker je pouka v učilnici minimalno, lahko poteka v običajni učilnici, ki ima možnost premikanja stolov in miz.

Pri delu na kmetiji, vrtu ali sadovnjaku in terenskem delu, je treba upoštevati prometno in zdravstveno varnost ter se ravnati po 28. členu Odredbe o normativih in standardih ter elementih za sistemizacijo delovnih mest, ki so podlaga za organizacijo in financiranje programa števila devet- letne osnovne šole iz sredstev državnega proračuna (Uradni list RS, št. 27/99), ki pravi, da en učitelj lahko spremlja največ 15 učencev.

Tabela pojmi (poglavje 3) navaja le tiste nove pojme, ki naj jih učenci razumejo in jih v stavčnih zvezah pravilno uporabljajo. Niso pa pojmi vodilo in cilj pouka.

Tudi medpredmetne povezave so v tabeli ob operativnih ciljih že navedene. Učitelj pa naj se nasloni tudi na predmete iz nižjih razredov: gospodinjstvo, naravoslovje in tehnologija, okoljska vzgoja, družba.

Zlasti v 9. razredu se kmetijstvo naslanja tudi na učni načrt predmeta državljanska vzgoja in etika v 7. in 8. razredu. Še najbolj se v 9. razredu povezuje z geografijo, pri kateri je vsebina vse leto vezana na Slovenijo.

5. Temeljni in minimalni standardi znanja

7. razred

Temeljna znanja

Učenec:

- ⊗ pozna pomen pridelovanja hrane za ljudi
- ⊗ pozna kmetijske dejavnosti in njihove značilnosti
- ⊗ vrednoti kmetijske dejavnosti v domačem kraju
- ⊗ pozna lokalno poimenovanje in namen kmetijskih orodij
- ⊗ pozna običaje, ki so v domačem okolju spremljali in spremljajo delo v kmetijstvu, njihov pomen in značilnosti
- ⊗ primerja okrasne rastline, njihove značilnosti in način njihovega vzgajanja in nege
- ⊗ našteje nevarnosti, ki so posledica nepremišljene in nestrokovne kmetijske pridelave.

Minimalna znanja

Učenec:

- ⊗ Našteje temeljne kmetijske dejavnosti
- ⊗ Razvrsti kmetijske panoge domačega okolja po pomenu in trenutni donosnosti
- ⊗ Pravilno opravi osnovna sezonska dela v vrtu, sadovnjaku in vinogradu
- ⊗ opiše tipične običaje, šege, navade, ljudske pesmi, plese in rekla domačega okolja
- ⊗ opiše tipične domače živali, njihove značilnosti in načine njihove reje.

8. razred

Temeljna znanja

Učenec:

- ⊗ pozna značilna kmečka dela in opravila
- ⊗ opredeli značilnosti, pomen in vlogo družinskih kmetij, pozna družbene razmere za napredek in razvoj družinske kmetije
- ⊗ pozna kmetijske stroje, njihovo namembnost in uporabnost
- ⊗ pozna nevarnosti pri delu s stroji
- ⊗ pozna najpomembnejša gnojila in sredstva za varstvo rastline

Minimalna znanja

Učenec:

- ⊗ pravilno opravi tipična in sebi primerna dela v posameznih letnih časih
- ⊗ opiše dobre in slabe naravne pogoje za kmetijstvo
- ⊗ pozna tipične kmetijske stroje in njihovo uporabnost
- ⊗ pozna varnostna načela za delo s kmetijskimi stroji.

9 razred

Temeljna znanja

Učenec:

- ⊗ opiše pomen kmetijstva za našo deželo v preteklosti, sedanjosti in prihodnosti
- ⊗ pozna pomen urejenega in poseljenega podeželja za državo
- ⊗ ovrednoti gozd in gospodarjenje z njim za kmetijo
- ⊗ pozna najpomembnejše vzroke in posledice delovnih nezgod v kmetijstvu, samozaščito in pomoč
- ⊗ pozna oblike dodatnega zaslužka na kmetiji
- ⊗ ugotovi dobre in slabe lastnosti turizma na kmetiji
- ⊗ pozna organizacije in službe, ki povezujejo dejavnosti v kmetijstvu ali pa za kmetijstvo skrbijo.

Minimalna znanja

Učenec:

- ⊗ s pomočjo učitelja našteje spremembe v sodobnem kmetijstvu
- ⊗ našteje poglavitne gozdne drevesne vrste v svojem okolju in njihove uporabne gospodarske ter finančne lastnosti
- ⊗ s pomočjo učitelja posadi in presadi sadno ali gozdno drevje
- ⊗ nudi pravilno prvo pomoč pri zastrupitvah ali kmetijskih nesrečah, sebi in drugim.

6. Priloga

I. Predlog znanj, ki jih morajo imeti izvajalci učnega načrta

Učitelj, ki poučuje izbirni predmet kmetijstvo, mora imeti znanje iz agronomije in didaktike poučevanja agronomije. Možne smeri izobrazbe so učitelj geografije, biologije ali gospodinjstva ter univerzitetni inženir agronomije z ustrežno pedagoško izobrazbo.

Manjkajoča znanja učitelji pridobijo na seminarju v okviru stalnega strokovnega spopolnjevanja oziroma na seminarjih, ki jih organizira srednja kmetijska šola:

- Ⓢ Kmetijske rastline in živali
- Ⓢ Značilna kmečka dela
- Ⓢ Problemi sodobnega kmetijstva
- Ⓢ Didaktični pristopi za izbirni predmet kmetijstvo.

II. Učbeniki in literatura za učitelja

Ker je predmet zasnovan na novo, ustreznega učbenika ni. Učitelji priporočamo:

1. Pavlin D., Kmetijstvo v praksi, Kranj, Lexis, 1994
2. Maher, I. Seminar Kmetijstvo, ki ohranja biološko raznovrstnost, Ljubljana, Slovenski sklad za naravo, 1996
3. Rosenow, S., Ekološko kmetijstvo: trajnostno kmetijstvo v praksi, Ljubljana, Inštitut za trajnostni razvoj, 1996
4. Čop, T., Slovensko kmetijstvo, Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 1999
5. Kladnik, D., Ugotavljanje stopnje vplivov naravnih in družbenih dejavnikov na intenzivnost izrabe tal, Geographica Slovenica, 1996
6. Tajnšek, A., Sonaravni modeli za njivsko proizvodnjo v različnih klimatskih razmerah, Ljubljana, Biotehniška fakulteta, 1996
7. Mrhar, M., Racionalna obdelava tal, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije, 1995
8. Kovačič, M., Tipi kmetij v Sloveniji in njihove značilnosti, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije, 1983
9. Fink-Hafner, D., Slovensko kmetijstvo in Evropa, Ljubljana, Znanstveno in publicistično središče, 1995
10. Pristop k razvoju podeželja- zbornik, Ljubljana, Družba za razvoj podeželja, Gradivo seminarja za kmetijske svetovalce, 1994
11. Esih, Z., Gospodarjenje na kmetijah v letih 1994 in 1993, Ljubljana, Kmetijski inštitut Slovenije, 1996
12. Schlamberger, V., Kmetijska svetovalna služba Slovenije, Ljubljana, Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Uprava RS za pospeševanje kmetijstva, 1996